

omgekeerd hebben ook de dingen geen standvastig, kenbaar karakter mee, maar bewegen hun eigenschappen mee op de flux van het bewustzijn. Meteen komt de wetenschappelijke vraag naar de manier waarop die wisselwerking optreedt in de kijker. Daarbij kunnen vele, en vaak verwarrende vragen ontstaan over de aard van het menselijk beestje. Bijvoorbeeld, of er wel zoiets als vrijheid of vrije wil bestaat, of dat wat wij voor vrijheid aanzien enkel oogverblindend is. Je zou je bijvoorbeeld kunnen afvragen of het functioneren van het menselijk brein niet gewoon te ingewikkeld of zelfs chaotisch is om exact de uitkomst te voorspellen van de optelsom van een bepaalde 'input' en reeds aanwezige 'data'. Dat betekent daarom niet dat er zich, op grotere schaal beschouwd, niet een aantal tendenzen kunnen aftekenen, een 'patroon' van menselijk gedrag dat veel minder willekeurig en vrij is dan we wel zouden wensen of denken.

Big 1: Hitchcockiaanse manipulatie

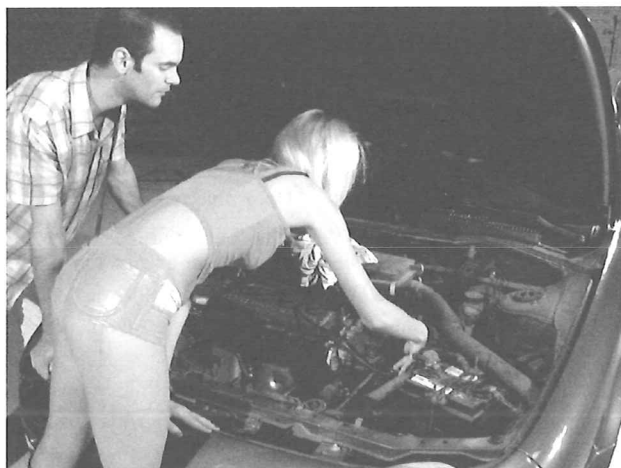
In *Big 1* laten enkele interviews met de neuroloog professor R. Trappl iets van die twijfel doorschemeren. Deze zet uiteen hoe emoties misschien beter begrepen kunnen worden als een middel om efficiënter beslissingen te nemen dan als een uitdrukking van een allerindividueelste gedachte. Veel belangrijker voor het oeuvre van Superamas is echter het onderzoek naar de manier waarop in populaire media zoals film de kijker mee wordt gedacht in het beeld en zo meteen het bewustzijn van de kijker wordt gemanipuleerd zonder dat deze zich daarvan noodzakelijkerwijze bewust is. De aangehaalde beginseltekst demonstreert dit haarfijn aan de hand van de latere films van Alfred Hitchcock. Zonder het theoretisch vertoog van de minimal art, maar met des te meer slagkracht, regisseert Hitchcock in de beroemde

woestijnsce ne in de film *North by Northwest* niet alleen het beeld, maar vooral het bewustzijn van de kijker. Hij bouwt zijn montage en cadrage zo op dat ze op een subtiele manier de verwachtingen van de kijker sturen. In wat vooraf ging, heeft de film de kijker laten weten dat Cary Grant gevaar loopt bij zijn rendez-vous met de mysterieuze Mr. Kaplan. Maar Grant zelf –ook dat weet de kijker– is zich van de prins geen kwaad bewust. Meekijkend met Grant 'leest' de toeschouwer het beeld daardoor voortdurend met een dubbele blik. Elke gebeurtenis schijnt plots belangrijk te worden. Het is een klassiek voorbeeld van suspense, omdat elk teken van gevaar loos alarm blijkt te zijn. Het moment waarop werkelijk iets gebeurt, wordt zo eindeloos uitgesteld. De echte aanval op Grant met het vliegtuigje komt zo uiteindelijk toch nog onverwacht. Die suspense, in bredere zin te begrijpen als de manipulatie van het bewustzijn van de toeschouwer, is een mechanisme dat gemeengoed geworden is in populaire media. Superamas definieert televisie bijvoorbeeld als een eindeloze beeldenstroom. Dat laat TV toe zich onmerkbaar te nestelen in, te vermengen met de bewustzijnsstroom van de kijker, die als het ware gedacht wordt door de beelden die hij ziet (tenzij

hij natuurlijk actief ingrijpt door te zappen, en zo de beeldenstroom op zijn suspense-ritme brengt). Dat is meteen het grote verschil met film: het is principieel en praktisch mogelijk een film verschillende malen te bekijken en dus ook een reflexieve houding tegenover het beeld op te bouwen. Dat is niet het geval met TV. Met instemming citeren zij Jean-Luc Godard, die beweert dat film herinneringen voortbrengt, en televisie enkel vergetelheid. Maar de kijkreflexen die hier overgedragen zijn, veranderen wel het bewustzijn van de kijker en meteen ook het aanschijn van de wereld.

Daarmee is de kous echter niet af voor Superamas. Het gaat er niet om TV te ontmaskeren als de grote gesel van deze tijd. *Big 1* demonstreert zelfs eerder het tegendeel. Dit werk onderzoekt hoe mensen zich ondanks alles actief van nieuwe televisie-formats als reality shows bedienen om een extreem complexe werkelijkheid te begrijpen, ook al dragen die formats zelf bij tot het ondoorgroendelijk maken van diezelfde werkelijkheid. Het artistieke *plan de campagne* van Superamas bestaat erin om

vooreerst een onderzoeksterrein –de media in het algemeen– af te bakken en daar vervolgens een specifieke onderzoeksmethode op toe te passen. Daarbij is als vanzelfsprekend ook steeds de verhouding tot andere kunsten –film, beeldende kunst, theater– in het geding. De media, als onderzoeksterrein, mogen hier erg breed geïnterpreteerd worden. Het gaat uiteraard om wat te zien is op film en TV, maar ook over de 'meer verheven' kunst. En tenslotte gaat het zelfs over de meest alledaagse media, die niet eens als zodanig herkend worden: de wijze waarop gebruiksvoorwerpen door hun design of verpakking voortdurend mededelingen overdragen die hun eigenlijke 'nut' ver overstijgen, of waarbij de verpakking er zelfs het eigenlijke nut van uitmaakt. In een kleine film

Game Boys SUPERAMAS Foto Superamas

die ze maakten na *Big 2* demonstreren ze dat, met een vette knipoog naar het ali natieconcept van Karl Marx, aan de hand van lingerie. Een personage maakt de bedenking dat hij nauwelijks weet welke productiemiddelen ingezet worden om lycra en nylon te maken, maar dat belet hem niet –of is het er zelfs een voorwaarde toe?– om zich te verliezen in allerlei dagdromen over zijn verhouding met de draagster van al dat moois. De media die Superamas onderzoekt, beantwoorden slechts aan één beperking: het gaat steeds over wat vandaag geproduceerd en getoond wordt. Dat impliceert meteen dat Superamas zich niet beweegt in de wereld van de waarheid, maar in de wereld van de oppervlakkigheid, van de 'schijn', vanuit de simpele vaststelling –of is het eerder een overtuiging die gestaafd wordt door wat anderen daar in vele toonaarden over geschreven hebben?– dat we leven in een wereld van een al dan niet onverdraaglijke lichtheid waar de schijn het allang van de waarheid gehaald heeft, of een soort hyper-waarheid geworden is. Daar is misschien niets verkeerd aan, behalve dan dat deze spectaculaire wereld geen plaats gereserveerd heeft om na te denken over zichzelf. Tenzij dan in de kunst. Die wordt echter meteen ook als een soort reservaat gedefinieerd waar-